

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) שקלים יג: כתיבתו ג: (ב) שנת מט: עג. [וסי'ן] שקלים יג: (ג) שנת עה: (ד) כתיבתו טו: (ה) ללס פ"א מ"א (ו) ב"ג: (ז) שנות כא כח-לג: (ח) שם לג-לד, (ט) ג: (י) שנות כב כד: (יא) ג: (יב) ג: (יג) ללסן ד: (יד) [וע' חוס' ר"ה ב ד"ה ארבעה ועיקר], (טו) [עין חוספולות], שנת ד"ה יפולות, (טז) ללסן ד: (יז) ללסן עמוד ב: (יח) שנות כב כד, (יט) ויקרא כד יח, (כ) שנות כא לג, (כא) ללסן ד: [עין חוס' שבת ב: ד"ה יציאות, (כב) ג: (כג) כותב ברכות לה: (כד) ללסן ג: (כה) עין חולין ג: (כו) עין חוס' שנת עג: ד"ה שנים ועד שם ט: ד"ה ול"א דמניין, (ס) שבת צו ע"א.

ארבעה אבות

ארבעה אבות נזיקין. אבות קרי להטן דכתיב בקרא נהליא ובגמרא^(א) מפרש הי גיהו מולדות: השור והבור בו. כסדר שהן כחוצין צפרשה סדרן צמטנה דפרשה ראשונה^(ב) נאמרה צפור שניה^(ג) צבור: מבעה. מפרש צמט^(ד): **היבעה. כי תלך אשׁ:**

לא הרי השור בהרי המבעה. כלומר אי כתב רחמנא שור לא נפיק מבעה מיניה ואמנו להכי אלטרמינו למיכתב^(ה) ולהכי נקט צרישא כהרי המבעה ולא נקט להו כסדר לא הרי השור כהרי הבור מוכח דתו לא הוי מני למימני לא זה זה שיש צהן רוח חיים דהא צור אץ צו רוח חיים ועוד טעמא אחרינא דהא רוחא אשמעינן שאע"ג שיש לניהס רוח חיים לא נפיק חד מצרייה ובגמ'^(ו) מפרש מאי לא הרי דקאמר: בהרי האש שאין בו רוח חיים. ואי לא כתביה רחמנא הוה אמיינא ליפטר: לא זה זה בו. אלו נשלתן דרכן לילך ולהזיק: הצד השווה בו. מפרש צמט^(ז) לאמאי מאי: במיטב הארץ. מעמיד נכסיו יגבה דמי הויקו אס רוחא לפרעו לו קרקע: גבו' הטאת. צנוג: סקילה. צמט: אי עבד שתי אבות, צנוג: מייחייב. תרמי מטאות: לא מייחייב אלא חדא. אלא מלאכה אכל תולדה ידיה לא מייחייב: ול"א דמייחייב תרמי בו. לא עבד אכל תולדה לדיה מייחייב תרמי מטאות צמט' כתיבתו צפ' אמרו לו (דף טו.)^(ח) כולה אבות מלאכות ממשקן גמרינן להו צמטכת שנת (דף מט:): וטמא

ארבעה

אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער

לא הרי השור בהרי המבעה ולא הרי המבעה בהרי השור ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים ולא זה וזה שדרבן לילך ולהזיק כהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק הצד השווה שבהן שדרבן להזיק ושמורתן עליך וכשהזיק חב המזיק לישלם תשלומי נזק במוטב הארץ: **גבו'** מדקתני אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן כיוצא בהן או לאו כיוצא בהן גבי שבת תנן^(א) אבות מלאכות ארבעים חסר אחת אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן^(ב) כיוצא בהן לא שנא אב הטאת ולא שנא תולדה הטאת לא שנא אב סקילה ולא שנא תולדה סקילה ומאי איכא בין אב תולדה נפקא מינה דאיילו עבד שתי אבות בהרי הדדי אי נמי שתי תולדות בהרי הדדי מחייב אבל חדא וחדא ואילו עבד אב ותולדה ידיה לא מחייב אלא חדא^(ג) ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרי ליה תולדה הך דהוה במשכן חשיבא קרי ליה אב הך דלא הוי במשכן חשיבא קרי ליה תולדה גבי טומאות תנן^(ד) אבות הטומאות השרץ והשכבת רוע

בבא קמא ב.

ארבעה אבות נזיקין. אית דוכחא דלא מני הן כמו הכא ובגמרא^(א) גבי שלש עשרה אבות נזיקין ובארבעה ממוסרי כפרה (כתיבת דף ט:): ואית דוכחא דקתני הן דקתני ארבעה שומרין הן (שעשוע ד' מט:): וארבעה ראשי שנים הן (ר"ה ד' ב וס:): [גיון.] וא"ת אמאי לא קאמר ארבעה אבות נזיקין הן דקתני ד' ראשי שנים הן וי"ל שלא צא אלף להגיד ארבע אבות הללו לא ראי זה כראי זה וקל"ט קשה דבגמרא^(ב) מוכח דנתיב תנא למנינא מופרין ותנא דין מאי טעמא לא מני הני לכך י"ל דיש מקומות דלא מני הן כדאשכחן בארבעה מחוסרי כפרה^(ג) ע"פ:

השור והבור. פי' נקוטרכ כסדר שנתצו צפרשה סדרן צמטנה^(א) ואע"ג דלמ"ד^(ב) תנא שור לגרלו לא הוי כסדר הפרשה דרגל נפקא לן^(ג) מושלת את צעירה^(ד) דכתיב צהר צור מ"מ שם שור כתיב קודם צפרשה דהיינו נגיחה דקין ולמ"ד^(ה) מצעה זה אדם אע"ג דלצטר הצערה כתיב צפרשת אמור^(ו) מכה צהמה ישלמנה דהיינו אדם לאויק שור לא חש לשנותו כסדר הפרשה לפי שרמקו כל כך ושנאו כסדר לא הרי דסיפא שמצעה קודם להצטר ור"ת פי' דשם אדם כתיב צפרשה קודם^(ז) פי' יגנוז איש שור והוא אחד מאבות נזיקין דקתני לה צברייתא בגמרא^(ח):

לא הרי השור בהרי המבעה. פירוש אין קולמו של שור כקולמו של מצעה כדמפרש לקמן בגמ'^(א) למ"ד תנא שור לקרט ומצעה לשינוי משום דשור כוונתו להזיק ומצעה אין כוונתו להזיק ולפיכך אי כתב רחמנא שור לא לאתי מצעה מיניה שהוא קל מיניה ואין פירושו כשאר מקומות שצמלמוד^(ב) לא ראי זה דהתם פירושו אין חומרם של זה ולכן אין החומרות גורמות זה הדין אלא הצד השווה זה וזה שיש בהן רוח חיים:

ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש. גבי שור ומצעה לא הולך לפרש החומרם פי' הכא משום דחד מחד קל למנא חומר צלח מה שאין צמטרו והא דלא מני הכא לא הרי האש כהרי השור ומצעה דקתני לעיל לא הרי המבעה כהרי השור משום שלא היה יכול למנא חומרם מה שאין צמטיהם לאי משום דכא אחר מעורב צו ואין הולך לדעתו כמו שורו אין זה חומרם^(א) מללא חשיב לה גבי חומר זאם מצבור^(ב) והא דלמרינן לקמן (דף ג: דף א.) גבי אצטו וסכינו מאי שנא אש דכא אחר מעורב צו ואין הולך לדעתו ה"ק מאי שנא זאם שאע"פ שכה אחר מעורב צו ראי להחמיצו צו משום שהוא ממוקן ושמירמה בו^(ג) ובסיפא גבי צור הוה מני למימר לא הרי הבור שמתיר לגוק^(ד) כהרי אלו ולא שיש להפסיק זאם וצור לא ראי לשנות קודם אש דל"כ הוי אחי אש מיניה דכולהו אחי מתיר ומד מהטן כדלמרינן צמט^(ה) (ד' ה:) והתנא הארץ להגדיל תורה ויאדיר^(ו) וקל"ט קשה דמשמע דעונשין ממון מן הדין וצמלמנן^(ז) תניא כי יפתח אש על הפתיחה חייב על הכרייה לא כל שכן אלא ללמדך שאין עונשין ממון מן הדין ומיאו צפרק הפרה (לקמן מט: וס) דריש ליה לדרשה אחרינא שעל עסקי פתיחה וכרייה צאה לו או להציא כורה אחר כורה שסילק מעשה ראשון (לקמן ה:): [וע' חוס' לקמן ד: ד"ה ועדים]:

ולרבי אליעזר אמאי קרי ליה אב. וא"ת וימלא דנפקא מינה לענין ההרמא שרץ להחרות אתולדה משום אב. וז"ל דהכי פריך^(א) צפרק תולין (שנת דף קג.) משמר משום מאי מתרין ציה רצה אמר משום צור רצי וירא אמר משום מרקד וי"ל דהכי פריך^(ב) משום מאי מתרין ציה שהוא חייב צור רצה אמר משום צור רצה אמר משום מרקד וי"ל דהכי פריך^(ג) סבר שמלעניו צו ופטור אבל אש התרו צו ואמר אל תשמר חייב ועי"ל דהוה שמתרין הך דהואי צמטך קרי ליה אב וירץ להחרות אתולדה צמטה^(ד) ועוד דנטע ומגבל אין לרץ להחרותו^(ה) משום אב ואם התרה משום אתולדה^(ו) חייב וספ"ה לא חשיב ליה צפרק כלל גדול^(ז): **ה"ג** הך דהואי במשכן חשיבא קרי ליה אב הך דלא הואי במשכן חשיבא קרי ליה תולדה. ולפי הך גירסא צא לאפוקי כונה מלאכות שלא היו תשובין והיו צמטן דתולדות מיניה ולא אבות מלאכות כדלמרינן צפרק צמה טומנין (שנת דף מט:): הם העלו הקרשים מקרקע לעגלה דהיינו הכנסה ומושיט צדיוטא אחת^(א) ואית דגרסי הך דהוה צמטן וחשיבא קרי ליה אב הך דלא הוה צמטן ולא חשיבא קרי ליה תולדה ולא הוה צמטן או איפכא הוי תולדה: דלא

מלאכות מתחלקים למטות ואע"פ שבעלם אחד מות יומת ממות הרבה. ואילו עבד אב ותולדה ידיה לא מחייב אלא חדא. טעמה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת שמי תולדה של כל אחד אינו חייב אלא תולדה אחת דהיינו כשעלם אחד ואין חילוק בעלם אחד אלא צנופי עצרה שאין דומין או בחילוק צמות בעלם שנת נשבת סח. ע. צו.]. ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב. אם עשה תולדות הרבה מאכ אחד חייב על כל אחת ואחת [כתיבת טו.]. הך דהוה במשכן חשיבא קרי ליה אב. אופן המנייה שם צפרק כלל גדול הוי לרבינן למשכן ופרשה שנת נשבת למשכן ללמוד הימנה [שבת מט:].

תלמוד בבלי <עו' והדר> - כב בבא קמא / תלמוד בבלי {עמוד 14} {726077}

עין משפט ור' מצוה

א א מיי' פ"א מהל' מקי ממון הל' י' סגמ עשין סו ולאין רפט מו"ש ח"מ ס' שפט סניף א: ב ב מיי' שם פ"ג הל' ב ופי"צ הלכה א סגמ עשין סה טו"ש ח"מ ס' מי סניף א: ג ג מיי' שם פ"ד הל' א סגמ עשין סט טור ש"ע ח"מ ס' חס סניף א: ד ד מיי' שם פ"ה הל' ב סגמ עשין סו טו"ש ח"מ ס' שפט סניף א: ה ה מיי' שם ו"ח הלכה ט סגמ שם טור ש"ע שם סניף ב ופי' מט סניף א: ו ו מיי' שם פ"ב הלכה א וע"ש סגמ שם טו"ש ח"מ ס' שפט סניף י: ז ז מיי' פ"ד מהל' שגמ הלכה א סגמ לאון סה: ח ח מיי' שם הל' ה: ט ט ב י ב מיי' שם הלכה: י י מיי' פ"ד מהל' שגמ אבות הטומאה הל' ב סגמ עשין רטו: יא י ב מיי' שם פ"ה הל' א סגמ שם:

רבינו חננאל

ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער לא השור כהרי המבעה בו. ובעינן מדקתני אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן כיוצא בהן אי לא. גבי שבת תנן אבות מלאכות תולדותיהן כיוצא בהן בשנת בין אבות אבות בין בשנת בין אבות בבזיר סקילה. פי' אבות זורע תולדות נטע וכיוצא בו וכן הארבעים חסר אחת כולן בעינן הוה פירושם. ומאי טעמא קרי להאי אב ולהאי תולדה. ופשטי דאי עבד ב' אבות או ב' תולדות חייב תרתי [ואילו אב ותולדה ידיה אינו חייב אלא אחד. ואקשי' ולר' אליעזר דמחייב על אב ותולדה ידיה תרתי מאי. (א) דתנן [כתיבת טו.] איך צקבא טעמא חשיבא אלויתו העלוי מלאכות הרבה כיון שכל מלאכה אחת מהו כיון עד חייב על כל אחת ואחת. ופשטי לה בגמרא [ושאלתו היה] תולדות מלאכות כמלאכות דמיין או לא. ופשטי ליה דרורי מלאכות כמלאכות דמיין. וצריך הך דהואי במשכן קרי ליה אב מלאכה דלא הואי במשכן קרי ליה תולדה. (דבריו רבי אבא בר כהנא מפרשין הן בברכות פרק אהור לו.) גבי טומאות תנן אבות טומאות כר' תולדותיהן חשבה שלמה על ר"ח (ב) כאן י"ל שם כסוד לקמן דרי' ר' אבהו מפרשין ס' כתיבות צפ' אמרו לו דתנן.

הודפס מאתר אוצר החכמה

בבא קמא דף כא

זו חידושי הלכות כיצד הרגל פרק שני בבא קמא מהרש"א

[דף כג ע"א - כד ע"א]

זהם מפרשים דקחם לזמות חמורות הן ולא תימא אונס גמור הוא וליפטר וק"ל ס:

ע"ב בד"ה ופ"א ישמרנו בו וי"ל דלכתחלה כשהוזמן הג' בו לא הספיקו לגמור דינו עד שנגזר נגיחה ד' בו עכ"ל. לר"ב יתחלף דלי ליעודי תורא אפטר שיגמ נגיחה ד' זו ציוס שנגמ נגיחה ג' עד שלא הספיקו לגמור דינו אזל אי ליעודי גזרל ודלי דהספיקו לגמור דינו חף נגיחה ראשונה זו ציוס כשהספיקו ראשונה צנעלים ולא היו משהין אותו עד לאחר הנגיחה שניה אבל לאצי ליעודי תורא נמי על כרחך כשהספיקו על נגיחה ג' והספיקו לגמור דינו היו משהין אותו עד למחר נגיחה רביעית א"כ כה"ג יתחלף נמי ליעודי גזרל בכל הנגיחות ואפשר דנגיחה אחת איכא למימר הכי אזל בכל הנגיחות לית לן למימר הכי דמלחא דלא שפ"ח הוא ודו"ק סא):

דף כד ע"א בד"ה ודלמא פ"מיעו זב בו דאי"כ לשחוק מוזאת בו עכ"ל. פי' למעוטי זב מימיס לא אינטרין דמיהימי מימיס למילף ימיס

קרני ראם

[א] צ"ע פ"ה. לק"מ דל"כ מיט' דר"ל דלמייז נוק שלס לעיל י"ח סב):

הכמות שלמה השלם הגהות

זו"ק: בד"ה לחייבו בו דברים בו חייב (דה) דהא ממונא סג) בו אבל לשון ראשון נ"ל ל"ל: בד"ה הכי גרסינן בו דגזלת (דח) דחזרה דחזר וגדיש דחד ל"ל סט): תוס' בד"ה סתם דל"תות בו לא (פ"ש) פשעי כלל בו ל"ל: בד"ה תפשוט בו או בחצר (הי"ד) המזיק חייב בו ל"ל: **ע"ב** גמרא מאן פטור (מסכה פ"ה) פטור משטע (ע) וחייב בו ל"ל ע"א): רש"י בד"ה וזנפנה בו (וב"ב) ובלע"ז מליטר עב) ל"ל: בד"ה לא אמרינן בו (פ"ב) ומכבי עג) לן פי פרה בו ל"ל: בד"ה עיו דשוקא בו יומא דשוקא ס"ד: בד"ה אתו ע"ד נגיחה בו אבל (פ"ש) אשלישת פלגא בו ל"ל: תוס' בד"ה תפשוט בו (ה) וזה הלשון לאו דוקא בו בחצר (הפ"ד) הניזק אלא בו בחצר (הפ"ד) הניזק קבצי בו ל"ל:

דף כד ע"א גמ' בסוף הנמור ועשית עה) לו כאשר בו ל"ל: רש"י בד"ה השתא הוא דמסדהו (ב"ה) בי בו ל"ל וכן תמוספות: תוס' בד"ה ופ"א ישמרנו בו נגיחה ג' (ג) דאמרינן לקמן בו אלו (ב) הכי"תות אלא בו ל"ל:

מהר"ם

וכריש מכילתן עח) קאמר אבות מכלל דאיכא תולדה. וי"ל תרי הוו נתחככה בכתול או טפה פירות וחד הוי אב וחד הוי תולדה:

בתוס' ד"ה איזוהו מועד זכו' לא משום דתהוי פלוגתא בשור המועד וכו'. ר"ל פלוגתיהו דר' ורשב"ג דפליגי אי בתרי זימני הוי חזקה או בתלתא והתוס' הכא קצרו לשונם וזה לשון התוס' התם אחא דקאמר התם גבי שור המועד סתם לן תנא כרשב"ג וכתבו התוס' התם רבי לא פליג אקרא אלא כלומר התם מתקיימים דברי רשב"ג דאמר בתלתא זימני הוי חזקה ע"ש וכן הוא כונת התוס' דהכא:

ד"ה ופ"א ישמרנו והר"ר עזרא פי' דאיכא בינייהו וכו'. ואני מצאתי בגליון תוס' ישנים עט) וז"ל והר"ר שלמה מדרווי"ש פי' דאיכא בינייהו דלאבי ע"כ מודה ר' הכא דבתרי זימני לא הוי חזקה דלא פליג אקרא אבל לרבא סבר שפי' דבגיחה שלישיית משלם ג"ש דבתרי זימני הוי חזקה והוי מועד אבל מתני' ודאי דקתני דאין נעשה מועד עד ג' ימים אחי' כרשב"ג והשתא אתי שפיר דרבא לטעמיה דאמר דהכא על יבמתו דבשור המועד סתם לן תנא כרשב"ג אבל לאבי אפילו רבי מודה הכא עכ"ל:

בא"ד וי"ל דלכתחלה כשהוזמן הג' כחת לקחה הבעלים וכו'. והוכחו לכתוב זה משום דמסתמא בשעת העמדת השור בב"ד אי אפשר שיגח:

בא"ד והא דקתני לקמן בברייתא וכו' אע"ג דעדיין לא חייב ג"ש וכו'. ר"ל לפי מה דפרישית לעיל דלכ"ע עד נגיחה רביעית לא משלם נוק שלם:

דף כד ע"א בגמ' ת"ש אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני ב"ד ובפני בעלים שנאמר והועד כבעליו וגו'. כ"צ לן כשמע מפירושי רש"י ע"א):

בתוס' ד"ה הרי הוא אומר וזאת וא"ת כ"ש השתא וכו' וי"ל דה"ק דהתם גלי קרא וכו'. נראה דהמשך דברי התוס' כך הם דה"ק להו ר"א פ) לרבנן דאין שום הוכחה מזבה דינא דבריחוק להוי חזקה טפי מבקירוב דלא שייכא התם סכרא ש"ל ריחוק וקירוב שאין שם הטעם תלוי משום דמוחזקת ככך רואה וכו' וכ"ת א"כ מאי שנא התם ראיית מימיס אינו אלא גזירת הכתוב דהתם גלי קרא וק"ל:

ד"ה ודלמא פ"מיעו זב מימיס ולא בני למימר אבל לא זבה מראיות דא"כ לשחוק מוזאת. ר"ל אין פ"א) כונת נגיחה דרצונו לומר דינא דלא אתי זאת אלא למעוטי זב מימיס לחוד אבל לא זבה מראיות אלא זובה ליטמא בין בימים בין בראיות דא"כ לשחוק מוזאת דבלא שום מיעוטא נמי הוי הסכרא

הגהות והערות

סט) עיין שטמ"ק בשם גליון ובשם תלמיד הר"פ, ובספר נחלת דוד: (ע) צ"ל "משטה". וברק"ם מציון שכ"ה בג' כ"ה, ושרבנו הגיה ע"פ רש"י: (עא) לא תוקן בגמ' שלפנינו והגיהו הב"ש: (עב) צ"ל "וולטר" (כמו ברש"י שהיה לפני רבינו, ולעיל יח ע"ב ברש"י ד"ה דריוק "בולטר" ורבינו לא הגיה כלום): (עג) ברש"י לפנינו "ומיעביא": (עד) כ"ה ברש"י דוס"י ונציא. לפנינו "אתאן": (עה) נצי"ל "ועשיתם": (עו) עיין פני יהושע ורש"י: (עז) מגיה כמו החכמת שלמה: (עח) ב ע"א: (עט) מובא גם בשטמ"ק, עיי"ש: (ע"א) ד"ה והועד: (פ) צ"ל "ר"מ" (ב"ש): (פא) תיבת "אין" הושמטה ברפוסים החדשים:

דף כג ע"א תוספות בד"ה מאי בינייהו המ"ל בו' כלב שנטל בו' עכ"ל. מהסוגיא לעיל נראה דלא פליגי ר"י ור"ל בכלל אלף גמלת שאינו שלו כדקאמר האי אש לאו ממנו דעל כלב הוא ואס נראה להס דלא כפרש"י ואפי' גמלת שאינו שלו המ"ל איכא בינייהו לא ידענא אמאי שצקי גמל וק"ל:

בד"ה ופ"חייב בע"א הגה"ת בו' ולא ישלם כ"א הרביע בו' עכ"ל. [א] ז"ע לר"ל אמאי דיקק לאוקמא צדלדייה דדוי וחייב מ"ג על מקוס גמלת לוקמא נמי צנאמי אנומי וחייב מ"ג על מקוס גמלת משום דעל גמלת נמי חייב וקוטטא הוא דלירי בשלם שימר גמלתו ודו"ק:

בד"ה סתם דל"תות בו' תימא דלמא משום דהוי תחילתו בפשיעה בו' עכ"ל. לפ"ש דקחם לזמות חמורות ולא תימא משונה הוא בו' עכ"ל אין מקוס לתמיהתם כפי מה שכתבו לעיל (ט) דלא אמרינן משום דתחילתו בפשיעה לגבי אורחיה דשן ורגל למייז ג"ש צקין דלאו אורחיה וע"כ נראה

קרני ראם

[א] צ"ע פ"ה. לק"מ דל"כ מיט' דר"ל דלמייז נוק שלס לעיל י"ח סב):

הכמות שלמה השלם הגהות

דף כד ע"א רש"י בד"ה ונפלה גדר של חצר הס"ד: בד"ה אית ליה נמי משום ממונא סג) "בעצמו דלי' ממונא סד). הילכך כיון דתורת א"ש ליתא בו' סה) היכא דהגחלת לענין גלוי משום ממונא א"ש דכלו לו חציו: וכגון שהיה לו לגודרה כלומר שהיה יכול לגודרה שלא תעבור הדליקה ולא גדרה: דהתם שורו הוא ולא טפח באפיה ולא נעל בפניו ואטמון פטור דכי האי מומן המזיק פטור דחמנא בטמון: וכי מאחר דתרוייהו לא מחייבי אלא בגחלת שלו וכל הני תיובתא דלעיל ליתניהו דאף לרבי יוחנן לא מחייב בעל כלב אלא במקום גחלת וכדפרישנא וכן בעל גמל במסכתת מאי בינייהו: איכא בינייהו ד' דברים מאן דאית ליה משום חציו חייב כד' דברים אם הוזק ארס בו ולמאן דלית ליה נוק גרידא משלם בו' לישנא אחרינא: אית ליה נמי משום ממונא סג) והיכא דליפטר לחיוביה בו' ל"ל ונ"צ ס"ל ועיקר הוא סה) וכן פ"ש מגדל עוז דע"ה הרמב"ם סה) גבי כלב שנטל חזרה ולכן כתב רש"י לשון לאשון עיקר

מהר"ם

כדאיתא התם וטעם עדים וזמנין הוא משום דבעינן שיתקיים כאשר זמם בכל אחד וכו' כלומר ובוהו מתורץ גם כן הך דהכא דלא קשיא מידי מההיא דפ"ק דסנהדרין וק"ל עו):

דף כג ע"א בגמ' וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו וכו' מאי בינייהו. ופרש"י הכי דהגחלת שלו היתה מאי איכא בינייהו וכו' והשתא לפרש"י אפילו לפי המסקנא הכי דאין הגחלת שלו נמי פליגי דלר"י חייב משום חציו ולר"ש פטור דלאו ממונא הוא אלא דפליגי נמי בגחלת שלו וא"כ קשה מה שכתב רש"י לעיל ריש ע"א דף כ"ב בתחלת סוגיא זו וי"ל וקא ס"ד דאיכא בינייהו כגון שהדליק בגחלת שאינו שלו וכו' דמשמע מדבריו דלפי המסקנא לא קאי הכי אבל כד מעיינת בפרש"י ובפסקי הראשונים תמצא שיש כאן בדברי רש"י לשונות אחרים אשר לפיהן יתיישב לשון רש"י דלעיל וכן שמעע בדברי ספר ח"ש שהיה כאן בדברי רש"י עוד לשון אחר:

בתוס' ד"ה סתם דל"תות התורות וכו' תימא דלמא משום דהוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס וכו'. נ"ל דהתוס' אינם מפרשים כפירש"י דהזאת אומרת קאי אמדמחייב ג"ש אלמא לאו שיעויה הוא וכו' דא"כ איך מקשיב דלמא משום דהוי תחלתו בפשיעה וכו' הא לעיל דף כ"ב ד"ה דאפיך מפיך כתבו התוס' דלא אמרינן משום דהוי תחלתו בפשיעה לגבי רגל לשלם ג"ש לגבי קרן וכו' ע"ש וגם התירוף של התוס' דקאמר דאי"כ לא מחייב בחתירה כיא רביע וכו' לא יתיישב שפיר ע"כ נראה לי דהתוס' מפרשים דהזאת אומרת קאי אמתני' כלה דמחייב בעל הכלב כשתור הכלב הדלת ונטל החררה והגחלת על החררה וכל הגדיש ולא אמרי' דאונס הוא וליפטר מהכל ש"מ סתם דלתות חתורות וצ"ל כלב והשתא מקשיב התוס' בפשיטות דלמא לא הוי חתורות אצל כלב והא דמחייב בעל הכלב משום דהוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס ועל זה יתיישב תירוצו של התוס' באופן נאות:

ד"ה תפשוט דפי פרה וכו' ונראה לר"י וכו' דס"ד דאם לקחה הבהמה פירות וכו' ואכלה כר"ה או בחצר המזיק חייב וכו' וקא מבעיא ליה וכו' אלא מסוגיא דשמעתין וכו' ש"מ דבעי לקחה ואפילה בחצר הניזק וכו'. כצ"ל עו) וכן בסוף הרבוב אע"ג דמשכתת לה שפיר כגון שהלקחה היתה בחצר הניזק אלא משום דפשטא דקרא וכו' שהביעור היתה בחצר הניזק וכו' עכ"ל עו):

ע"ב בגמ' כגון שנתחככה בכתול וכו'. יש לדקדק מה יהיה התולדה דשן

הגהות ומהר"ם ומהר"ם שיף: (ס) וכ"כ מהר"ם ומהר"ם שיף: (סא) עיין נמוקי הגרי"ב: (סב) וכן תרצו מהר"ם שיף ונמוקי הגרי"ב ועוד: (סג) צ"ל "ממונא": (סד) צ"ל "בעי נמי דליהו ממונא" (במקום "בעצמו דלי' ממונא", וברפוסים חדשים הוקף בסוגריים עד "ליתא", כן נראה להגיה עפ"י רש"י כתי"ב ועיין בסוף מקדש מלך (על הוזה"ק) שכתב שמדפיס הרש"ל טעה בחילוף וחסר יותר, והגיה באופן אחר: (סה) צ"ל "אלא" (במקום "כר"י): (סז) ז"ל רבינו בוש"ש סי' כב "ובס"א של רש"י נמצא כתוב לשון אחר על האי סוגיא. והוא נחסר מן הספרים שלנו: ועל זה כתב רש"י בסוף הסוגיא מפי מורי שמעתי אבל לשון רש"י נראה לי. והוא קאי על זה הלשון שנחסר מן הספרים שלנו": (סח) נזקי ממון פי"ב הי"ז: תלמוד בבלי <עוז והדר> - כב בבא קמא / תלמוד בבלי {עמוד 353} [726077]

בבא קמא דף כא

חידושי הלכות

ביצד הרגל

פרק שני

בבא קמא

ואגרות מהרש"א טו

[דף כא ע"א - כב ע"ב]

ערופה (לט) כי ממחיל מורנה צפיפה מחחיל כו' ע"ש ועוד י"ל לפי הסוגיא דהכא דשער נאמר על מקום הפתוח וקאמר שהשד יכה נמקום סמום מן הצית להיות פרוץ מקום פתוח כשער ודו"ק:

דף כב ע"א בפרש"י בד"ה מישום ממונו כו' וקס"ד דא"ב כגון שהדליק בגחלת שאינה שלו כו' עכ"ל. כפי הפירושים שלפנינו שנפרש"י שפיר קאי האי איכא בינייהו גם לפי המסקנה אצל מהרש"ל כחצ צפירושים (מ) אחרים של רש"י לקמן בשמעתין (מא) שפי" מ"ב רש"י בלשון אחד (מג) וכי מאחר דמרויחו לא מחייבי אלא בגחלת שלו וכל הני מובחא כו' עכ"ל ע"ש זה שפיר כתב כאן וקס"ד דא"ב כו' ודו"ק (מד):

ע"ב תוס' בד"ה קפ"א תורא כו' ונראה לר"י כו' והא בדבר שממונו (מה) עושה לא שייך קלב"מ עכ"ל. ק"ק כיון דמכח סכנא דמנמוץ פריך בלאו הך דקטל מוריה עבדא ה"ל למפרך אהך דהכא גופיה למה לא יתחייב צממון גדי שהיך עם הריגת עבד דהא דבדב צממונו לא שייך קלב"מ ודו"ק (מו):

בד"ה בגדי דחד כו' ועוד הביא ראייה דתנן במכילתין דהוא שהדליק הגדיש כו' עכ"ל. לראייתו זאת גם היא לפוס סכנתו דלא שאני ליה למימר דבגוף אחד חסוב מימה ומשלושין אחד ודו"ק:

דף כא ע"א תוס' בד"ה ובמחזרת פי' כו' ונראה לר"י דצידי רחבה חשיבי חצר הניזק כו' ולרב אפי' במקום שיכול לאכול בחיזור כו' עכ"ל. ר"ל דצידי רחבה גופא לכ"ע היו חצר הניזק ורב הוסיף דאפילו עומדת ברחבה אם אינה יכולה לאכול משם בלא חיזור חשיב חצר הניזק אצל נמקום שיכולה לאכול בלא חיזור אינו חשיב חצר הניזק גם לפר"י כנראה מדברייהם לקמן (ה) וק"ל:

בד"ה דרב סבר כו' ואי בור לאו אדעתיה פירות נמי לאו אדעתיה ונראה לר"י כו' עכ"ל. מפ"י מהרש"ל פירוש מאחר כו' ה"ה אם היה נכשל השור בפירות כו' משום דלאו אדעתיה דמה נכך שעכשיו רואה הפירות ואוכלן הלא מותר ליקמן מטעם דכל הקודם וזה כו' עכ"ל ואין לראייתו מכרעת דלא מפרש רש"י דכל הקודם וזה אלא לרב דלעמיה חז"ל אצל שמואל מני סבר כועירי דסבר החס (ו) דלא וזה בגופו ונראה דלא קשיא לכו אלא לפירושו שפי" הא קא מוזי ליה ואפי' הוולק בהן פטור ואע"ג כו' עכ"ל והא (ז) קשיא לכו דודאי לענין שלא יזוק בהן אחר אין לחלק ואי בור לאו אדעתיה פירות נמי לאו אדעתיה דכל חקלה מקרי בור ברה"ר לענין שלא יזוק בהן אחר ולא קאמרינן ביה הא קמוזי ליה ודו"ק (ח):

ח"א דף כא ע"א ושאייה יוכת שער כו' פרש"י שד כו' מכתת שער כו' עכ"ל. ותלה חורגן הצית בשער כי שם ממחיל החורגה כדאמרינן פרק עגלה

חכמות שלמה הש"ס

דף כא ע"א גמ' אבא "מרי" משמיה דרב כו' כ"ל: רש"י בד"ה הא דקיימא כו' חסר (י) הדר כו' דל"א (ח): **בד"ה קרמנאי כו' (לא) קרימנאי** לישנא אחרת קדמונאי קדמונים כו' כ"ל: **בד"ה דקיימא חנות (בחוק) בקרן** זוית כו' כ"ל: **בד"ה במקצה כו' (בכנס) ונכנסה שם בהמה כו' כ"ל:** תוס' **בד"ה מפתח כו' (נתיק) ונתונים שם פירות כ"ל:**

ע"ב גמ' מתוך הרחבה (פסלמא) משלמת מה שנהנית וכו' ורבי אליעזר (מ"ח) (אמר) אמר (ט) כו' כ"ל: רש"י בד"ה הא קא כו' רשות (למש) לתת שם תקלה כ"ל: **בד"ה מחזרת איכא בינייהו כו' שהזיקה (י) וכגון כו' דל"א:** הניחא ל"מ"ד כו' (באמורא) אמוראי פליגי (כה) (ג) כפרק השואל (נא) כו' (ב) כ"ל וחס"ד: **בד"ה שאפילו כו' באונס פטור חס"ד:** **בד"ה לא נפל כו' (נפלה נג) (ארחיה) ארחי אין כו' כ"ל:** תוס' בד"ה אדם ותרנגול כו' (יא) דגריס) ואית דגרסי כו' כ"ל:

דף כב ע"א גמ' ורבי יוחנן (נתיק) דאנחה אנוחי כו' כל (בחיי) הברירה כולה כו' כ"ל: רש"י בד"ה ואגדיש כו' (חיי) והיינו צירות כ"ל: **תוס' בד"ה דאפיך כו' וסופו באונס "חייב" לחייב נוק שלם כו' כ"ל:** **בד"ה לאו כו' משום "איזה" דרשא כו' כ"ל:** **ע"ב רש"י בד"ה גזוזא (עייס) עצים יבשים כ"ל:** תוס' בד"ה רישא כו' (בשכנס) כשתיכנס פשתו כו' כ"ל (נד):

דף כא ע"א רש"י בד"ה דקיימא כו' מחזרת היא כזה מנייר לזכר זה:

תוס' בד"ה דרב סבר כו' ואי בור לאו אדעתיה פירות כו' י"צ פי' מאחר שאם נכשל השור בצור הוה חייב בעל השור מאחר דלאו אדעתיה דשור ה"ה אם היה נכשל השור בפירות היה חייב בעל הפירות כמו בעל מזה השור משום דלאו אדעתיה דמה נכך שעכשיו רואה הפירות וואוכלן הלא מותר ליקמן מטעם דכל הקודם וזה אצל לפירוש התוס' ינחה דאין מולין הטעם נכורה טר כו' וכל הקודם וזה ודו"ק [עין במהרש"א]:

דף כב ע"א תוס' בד"ה ממונא כו' ו"ל דמכל מקום כו' י"צ מאלתי נתוספות אחרים נהאי לישנא דזמקא גדול יס לי לישנא כו':

מהר"ם

שלם כמו דס"ל הכא לרבי יוחנן גבי חררה דהוי חציו של כלב. ונראה דהכי מקשו התוס' דהתם הרוח שבכנפיה אינו גוף הממון אלא שבא מהתרגול שהוא ממונו ואע"ג דהרוח אין בו ממש וא"כ אם בדבר שאין בו ממש הבא מממונו הוא חייב כל שכן שיתחייב בממונו עצמו אע"ג שאין בו ממש דהיינו אשו ותידעו התוס' מ"מ גוף הממון שפשוט בו וכו' ולכך תכא דבגוף הממון אין בו ממש לא מסתבר לחייב וק"ל:

ד"ה לא ממונו דבעל הכלב הוא וכו' מ"מ פשיט לה להגמרא משום דרשה דפטור על אש בהמתו וכו'. ויש לדקדק היאך אפשר שפשוט שיש שום דרשה הא לר' יוחנן חייב באש של בהמתו משום חציו דהוי צדורות והיה נראה לומר דר"ל שיש שום דרשה דאין בשור כ"א ג' אבות ולפי זה לא קשה לרבי יוחנן דלר' יוחנן חייב באש של בהמתו משום חציו דהוי בכלל נוק צדורות דרגל ולכן מסיימי התוס' דג' אבות נאמרו בשור וכו' אלא שלפי זה קשה א"כ למה לי מיעוט דאיש בור ולא שור בור תיפוק ליה נמי מהאי מיעוטא דילפינן מיניה דג' אבות נאמרו בשור ולא יותר וק"ל (נח):

ע"ב בתוס' ד"ה רישא בעל הגמל וכו' אע"ג דמעיקרא נמי הוי טעמא הכי וכו'. ר"ל למה לה להגמרא לסיומי בהאי שינויא דאודיל להאי מ"ד דאשו משום ממונו ומוקי לה במסכתא וכשעמדה וכו' הא למ"ד אשו משום חציו נמי צריך לחלק בין רישא לסיפא הכי:

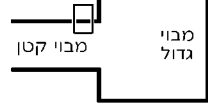
ד"ה והיה גדי כפות וכו' וההיא דסוף פרקין עברו כגופו שורו כממונו וכו'. ר"ל דמייתי מיניה רש"י בשמעתין דגבי בהמה לא שייך למימר היה לו לבורו דרש"י מפורש לקמן שורו כממונו ר"ל דלא שייך לומר בשורו שהיה לו לסלק הגחלת מגופו כמו שאין שייך לומר זה בממונו אין הפירוש כן כפירוש רש"י אלא איירי בשור ועבד כפות וכו' ועיין לקמן:

ד"ה בגדי דחד ועבד דחד וכו' ותיירן הר"ר יצחק בר מרדכי כו' נראה דהמשך דברי התוס' כך הם ותיירן הר"ר וכו' התם ההיא דבן סורר ווררה וההיא דפ"ק דסנהדרין אבל הך דהכא אינו מתורץ בתירושו של הר"ר (נח*) ור"ת מפרש שם דכל מקום מיתה לזה ותשלומין לזה פטור לבד מעדים וזממים וכו' וההיא דפ"ק דסנהדרין איירי בעדים וזממין שהעידו במיתה להד וממון אחד

הגהות והערות

(מט) צ"ל "אומרים": (ג) נדצ"ל "בה" כמו בנדפס: (נא) ברש"י לפניו תוקן "המפקיד": (נב) "כו" מותר: (נג) כ"ה בר' ונציא. לפנינו "נפלו": (נד) לא תוקן בתוס' לפנינו: (נה) נמוקי יוסף כאן: (נו) וכ"כ תורת חיים, ועיין פני יהושע: (נז) מוחק תיבת "דמחייבא" בלשון שני. ובדקו"ט מצייך שני כת"י דליתא: (נח) עיין מהר"ם שפ"י: (נח*) עיין תוס' כתובות לא ע"א סד"ה רב אשי:

דף כא ע"א רש"י בד"ה דקיימא כו' מחזרת היא כזה מנייר לזכר זה:

תוס' בד"ה דרב סבר כו' ואי בור לאו אדעתיה פירות כו' י"צ פי' מאחר שאם נכשל השור בצור הוה חייב בעל השור מאחר דלאו אדעתיה דשור ה"ה אם היה נכשל השור בפירות היה חייב בעל הפירות כמו בעל מזה השור משום דלאו אדעתיה דמה נכך שעכשיו רואה הפירות וואוכלן הלא מותר ליקמן מטעם דכל הקודם וזה אצל לפירוש התוס' ינחה דאין מולין הטעם נכורה טר כו' וכל הקודם וזה ודו"ק [עין במהרש"א]:

דף כב ע"א תוס' בד"ה ממונא כו' ו"ל דמכל מקום כו' י"צ מאלתי נתוספות אחרים נהאי לישנא דזמקא גדול יס לי לישנא כו':

ים של שלמה | פרק שני – כיצד הרגל קא

גדר, דמאחר שהוא כממונו א"כ היה לו מיד לגדור והוי כמו שורו דלא נעל בפניו וחייב בגלוי, ומ"מ בטמון פטור דאקילה תורה בנוקי ממון.

ומסיק מאחר [ד]מאן דאית ליה משום חציו אית ליה³¹⁸ משום ממונו מאי בנייהו, פי' רש"י אע"ג דאיכא בנייהו כל הני דלעיל כגון כלב שנמל חררה וגמל שמעון פשתן, מ"מ גיחא ליה לאשכוחי (חילק) [חילוק] בדבריהם אפי' היכא שהגחלת שלו, דהא ע"כ בהגחלת שלו נמי פליגי מדאמר אשו ר"י אמר משום חציו בו, משמע אפילו היכא שהגחלת שלו נמי פליגי, שר' יוחנן אמר החיוב משום חציו הוא ור"ל אמר החיוב משום ממונו, ומאי נפקותא היכא שהגחלת שלו בין ר"י ובין ר"ל, בשלמא עד השתא היינו סוברים דמ"ד משום חציו אינו חייב משום ממונו א"כ איכא בנייהו בגחלת שלו היכא שהדליק בתוך שלו ונפל גדר בו' דמשום חציו פטור ומשום ממונו חייב, אבל השתא דאמרת מאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו מאי איכא בנייהו בגחלת שלו.

ומסיק: איכא בנייהו לחייבו בדי דברים, דלמ"ד משום חציו הוי כאילו הוויקו בידים וחייב בד' דברים, נוק וצער ורפוי ושבת, אבל בבשת לא מחייב עד שיתכוון לביישו, וכן איתא בסוף פרקין³¹⁹, ולמ"ד משום ממונו פטור בד' דברים כמו שור שהוויק וחייב בנוק.

וא"כ לפי האי סוגיא לר' יוחנן דהלכתא כותיה לא פטור טמון רק בהדליק בתוך שלו ונפלה את"כ גדר שלא מחמת הדליקה והיה בידו לגדרה ולא גדרה, אבל לא בע"א, כן מסקנת תוס'³²⁰ והרא"ש³²¹ וכן הר"ן³²², ואין הסוגיא דבפ' הכונס³²³ משמע כלל כוותיהו, דמסקינן התם אמר רב כהנא מחלוקת דר' יהודא ורבנן בטמון במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר' יהודא מחייב אנוק[י] טמון ורבנן פטרי, אבל במדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שבתוכו, אלמא המדליק בתוך שלו פטור בטמון לעולם, דהא לא חילק שם בין נפלה גדר בו', ועוד מדמחלק בין מדליק בתוך שלו ובין מדליק של חבירו ולא חילק מיניה וביה אפילו במדליק בתוך שלו דדברי הכל חייב בלא נפלה גדר בו'. וגם דוחק דסתם טמון הנאמר במשנה דפטור ידבר במילתא דלא שכיה והותנה בכמה הנאים קודם שיפטור, דדוקא נפלה גדר אח"כ פתע פתאום שלא מחמת הדליקה, וגם היה בידו לגדרה ולא גדרה, ולא אשתמיט לנו שום חילוקא מדברים אילו לא במשנה ולא בביריתא ולא בסוגיא דלהתם. ועוד קי"ל מאי שואל מאי בנייהו, דהא אפילו בגחלת שלו איכא בנייהו בטמון, דלמ"ד אשו משום חציו בלא נפלה גדר חייב אפילו בטמון ולמ"ד משום ממונו לעולם פטור בטמון, ואף שר"ן³²⁴ רצה ליישב משום דמעיקרא פלוגתייהו לאו בטמון היה דאי הוה בטמון לא היה שואל אב"י למ"ד משום חציו טמון היכא משכחת ליה אלא עיקר פלוגתא בענין אתר ולפיכך בעי סתמא דתלמודא מאי בנייהו, מ"מ הם דברים כלי טעם, דבודאי קודם שמשני אב"י בנפלה גדר לא היה יכול לומר דפליגי בהכי אבל השתא דמשני נפלה גדר ומאן דאית ליה משום חציו אית ליה משום ממונו א"כ שפיר מצינו למימר דבטמון פליגי, ועוד לאב"י גופא מנא ליה דעיקר פלוגתייהו לאו בטמון הוא. ואין ליישב דמשום הכי לא מוקי בנייהו בטמון ובנפלה הגדר דהוא מילתא דלא שכיה והיה להם לפרש מאחר דחידוש הוא, הלא ע"כ מוכרח אתה לומר לפי האי סוגיא דשפיר מצי פליגי בנפלה גדר בו' כמו שפרשתי לעיל בשם רש"י על מאי בנייהו בו' דעד השתא היה סובר דפליגי בנפלה גדר בו'.

ובס"א של רש"י נמצא כתוב לשון אחר על האי סוגיא והוא נחמר מן ספרים שלנו³²⁵, ועל זה כתב רש"י

לגודרה כלומר שהיה יכול לגודרה שלא תעבור הדליקה ולא גדרה, דהתם שורו הוא ולא טפח באפיה ולא נעל בפניו, ואטמון פטור דכי האי ממון המזיק פוטר רתמנא בטמון. וכי מאתר דתרווייהו לא מחייבי אלא בגחלת שלו וכל הני תיובתא דלעיל ליתנהו דאף לרבי יוחנן לא מחייב בעל כלב אלא במקום גחלת וכדפרישנא, וכן בעל גמל במסכסת, מאי בנייהו. איכא בנייהו ד' דברים, מאן דאית ליה משום חציו חייב בד' דברים, אם הוויק אדם בו,

318. בגמ': אית ליה נמי וכו'. 319. דף כז, א. 320. ד"ה מאי בנייהו. 321. ס"י ה. 322. צ"ל: נמוק"י. דף י, א מדפי הרי"ף. 323. לקמן דף סא, ב. 324. צ"ל: נמוק"י. 325. ז"ל רבינו בחכמת שלמה: רש"י בד"ה אית ליה נמי משום ממונא (בעצמו דל ממונא) [בעי נמי דלהוי ממונו], הלכך כיון דתורת אש ליתא (כו') [אלא] היכא שהגחלת שלו מחייב לענין גלוי משום ממונא ואף על גב דכלו לו חציו, וכגון שהיה לו

בסוף הסוגיא מפי מורי שמעתי אבל לשון ראשון נראה לי, והוא קאי על זה הלשון שנחסר מן ספרים שלנו, והכי פירושו מאן דאית ליה משום חציו אית ליה משום ממונו, פי' שהחיובא עצמו הוא משום ממונו ולא משום חציו, והיבא דליכא ממונו כגון אש של כלב ואש של גמל פטור ולא מחייב משום חציו, וכל הני תיובתא דלעיל ליתניהו, דאפי' לר' יוחנן לא מחייב בעל הכלב ובעל הגמל אלא במקום גחלת, וג"כ היבא דכלו חציו כגון דנפלה גדר מ"מ חייב משום ממונו, ועל זה שואל שפיר מאי בנייהו, ותירץ רק ד' דברים איכא בנייהו, פי' אף שעיקר חיובא משום ממונו הוא ובלא ממונא אינו חייב מ"מ סבר דלענין זה לבד הוי כחציו לחייבו בד' דברים דהוי כאילו הויקו בידים. ואמת שלפי זה מיושב כל מה ששאלתי מ"מ אין סוגיא דשמעת' מוכחת כן, מדאמר רבא בסוף הסוגיא דלעיל קרא ומתניתא מסייע' לר"י כו' משמע דכל סוגיא עד הכא אליבא דהלכתא, דאי לא הוה כל האי שקילות וטירות אליבא דמסקנא לא היה לרבינא ולרב אשי לסדר דברי רבא רק אחר סיומא דמילתא שהוא אליבא דמסקנא, ועוד קשה דהא לעיל אייתי סיוע' מקרא דחיוב משום חציו אפי' היבא דליכא ממונא.

לכן נראה בעיני דבוראי כל הנך תיובתא וסוגיא דלעיל כדקיימא קיימא והלכתא כר' יוחנן ואוקימתא דר"ל ליתא, וכן פסקו כל הגאונים, וכמו שמביא רבא סיוע' מקרא שחייב משום חציו אפילו היבא דליכא חיובא דממונו, ודוקא כגון שהוא לא הדליק האש כגון אש של כלב וגמל דליכא חיובא דממונא מ"מ חייביה רחמנא וקרי' מבעיר לחייבו משום חציו, דבהכי איירי קרא כי תצא אש מעצמה דמייתי מיניה סיעתא לר"י, אבל היבא דהוא הדליק אש אפילו לר' יוחנן דאית ליה משום חציו אית ליה משום ממונו, פי' שהחיוב דוקא משום ממונו ולא משום חציו, ולהכי טמון פטור לר"י דחיובא של אש במדליק עצמו בתוך שלו משום ממונו הוא. ולפי זה יתיישב האי סוגיא שפיר, דאמר אלא מאן דאית ליה משום חציו כו', וחוזר מן תירוץ הראשון כנפלה גדר כו', דג"כ פטור לר' יוחנן טמון כמו לריש לקיש, דר' יוחנן אית ליה נמי דחיובא משום ממונו הוא כדפי'. ומה שמסיק אה"כ וכגון שהיה לו לגדרה ולא גדרה כו', לאו דרצה לומר דבהכי מצינו דפטור טמון לר' יוחנן דהא חזר בו, אלא רצה לומר אף דאקשה לעיל מיניה דאפילו בגלוי פטור, כיון שנפלה הגדר שלא מחמת הדליקה, מ"מ חייב, וכגון שהיה לו לגדרה כו'. ועל זה שואל ומאחר דמאן דאית ליה משום חציו כו' מאי בנייהו, דהא בודאי היבא דגחלת שלו נמי פליגי כדפי' לעיל, מאי בנייהו, ומשני ד' דברים איכא בנייהו, דמי שהדליק האש חייב בד' דברים דנחשב כמו שהויקו בידים, ולענין זה חשיב כחציו היבא דהגחלת שלו ולא לענין אחר. ואף דלעיל גבי המדליק גדיש כו' דאליבא דר' יוחנן אפילו בלא הצית בגופו חייב מיתה ופטור בקים ליה אף דהוא עצמו הדליק ומשום דחשבינן ליה כחציו, אלמא אפילו בגחלת שלו חייב משום חציו לר"י, ולא כר"ל שסבר משום ממונו ואיירי דוקא בהצית בגופו של עבד, וכבר כתבתי דכל אוקימת' דר"ל ליתא רק כר"י ולא הדר תלמודא מן האי סוגיא, מ"מ לא קשה מידי דמאחר דחייב[יה] ר"י לענין ד' דברים אף שממונו הוא משום דחשבינן כאילו הויקו בידים ק"ו לענין חייב מיתה דמזיד הוא דהוה כאילו הרגו בידים ופטור בקים ליה.

וכי דייקת שפיר בדברי רי"ף³²⁶ משמע כוותי, וז"ל: אי הכי טמון באש היבא משכחת ליה, אלא מאן דאית ליה משום חציו אית ליה משום ממונו כגון שהיה לו לגדרה ולא גדרה דלענין גלוי שורו הוא ולא טפח באפיה, ומאחר [ד]מאן דאית ליה משום חציו אית ליה משום ממונו כו', עד סוף הסוגיא, ומדלא כתב הרי"ף "אלא כנפלה גדר ולא גדרה ומאן דאית ליה משום חציו כו'", דבהכי הוה משמע שפיר דלא מצינו טמון דפטור לר' יוחנן אלא כנפלה גדר והיה בידו לגדרה, וכתב "אלא מאן דאית ליה משום חציו כו'", כלומר מאחר דר' יוחנן

חררה, ולכן כתב רש"י לשון ראשון עיקר ודו"ק. עכ"ל, וראה "שוניו נוסחאות" שבס' רזא דשבתי. 326. דף י, א מדפי הרי"ף.

ולמאן דלית ליה נזק גרידא משלם כו'. לישנא אחרינא אית ליה נמי משום ממונא והיבא דליכא לחיובא כו'. כצ"ל. וג"כ ס"א ועיקר הוא, וכן פירש מגדל עוד דעת הרמב"ם גבי כלב שנטל

משום דין חלוקת ירושה שזה.¹⁰ ונראה דזה חלוי בשמי הגירסות הכא, דהנה צעירוצין דף ל"ז מצואר דר' יוסי ס"ל אין צרייה, והכא ג"כ אליבא דר' יוסי קיימין, ולפ"ז לפ"מ דלא גרסינן אלא, והילפותא מחלוקת א"י קיימא גם לפי המסקנא, א"כ הרי הדבר מצואר להדיא דדין מעשה חלוקה שייך בכל גווני אף אם לקוחות הם, כיון דגורל מהני לר' יוסי מדינא, ואף דס"ל אין צרייה, והנך דגרסי אלא אמר רב אשי והילפותא מחלוקת א"י איפרכא, י"ל דהוא משום דס"ל דכיון דאין צרייה ולקוחות הן לא שייך כלל דין מעשה חלוקה, ועל כן אין גורל מועיל בזה. ולפ"ז נסתרו דצרינו שכתבנו צדעת הראב"ד, דס"ל דלדין דק"ל אין צרייה לא מהני גורל, דהא ר' יוסי צעזעמו דקוצר דקנו כולם בגורל הא ס"ל ג"כ אין צרייה, וא"כ הרי להדיא דגורל מהני גם לדין דק"ל אין צרייה. ועל כן נראה, דהשגת הראב"ד היא עמש"כ הרמב"ם בלשונו בהנאה שנעשית להם ששמעו זמ"ז לדבר שהסכימו עליו וכו', ע"ז הוא שהשיג הראב"ד, דגורל לא מקרי דבר שהסכימו עליו לזד, כי אם דבר המועיל מדינא, וכמש"נ דעל מעשה החלוקה הרי ילפינן מתחלת א"י דגורל מהני מדינא, וזו היא כוונת ההשגה, אבל אה"י דצעיקר הדין גם הראב"ד ס"ל דגורל מהני. ולדעת הרמב"ם ז"ל, או דס"ל ג"כ הכי דגורל מהני מדינא, והא דנקט בלשונו לדבר שהסכימו עליו, הוא משום דהקנין דגמרי ומקנו להדדי נעשה ע"ז שהסכימו לעשות החלוקה בגורל, או דהרמב"ם קוצר כהגירסא דגרסינן אלא אמר ר"א, ולפ"ז לפי המסקנא צלמת גורל לא מהני מדינא, ואינו רק דבר שהסכימו עליו.

והנה לפ"מ דגרסינן אלא אר"א, הרי יש לפרש בפשיטות, דהא דפריך הגמ' אי מה התם בקלפי ואורים ותומים, פירושו הוא דבלא קלפי ואו"ת לא מיחשב גורל כלל, ומשו"ה הוא דגרסינן אלא, ולא קיימא הילפותא מחלוקת א"י במסקנא. ולפ"ז י"ל דהראב"ד לטעמיה אזיל דמצואר בש"מ צ"צ דף קכ"א דעתו שם דבחלוקת א"י גופה חלוקת נחלה של כל שבט צפ"ע למשפחותיו היתה עפ"י גורל לזד בלא או"ת, וא"כ הרי מוכח דגם בלא או"ת חשוב ג"כ גורל, ועל כן מפרש דפרכת הגמ' אי מה להלן בקלפי ואו"ת אף כאן בקלפי ואו"ת, ר"ל דחסר עדיין קנין, אבל הגורל חשוב גורל בהלכתו, וע"כ לא גרס אלא אר"א, וכמש"נ.

פי"א הל"א מי שעשה גורן צמוך שלו וכו' צריך להרחיק וכו' כדי שלא יזיקו, אפילו היתה הרוח הוא שמסייע אותו נעם שעושה מלאכתו ומוליכה את העפר או נעורת הפשתן וכו' ה"ז חייב להרחיק כדי שלא יגיעו ולא יזיקו ואפילו ע"י הרוח מצוי שכל אלו כמי שהזיקו צמחו הן, אעפ"י שהוא חייב להרחיק כל כך אם הולכה הרוח המצוי המון ואת העפר והזיקה בהן פטור מלשלם שהרוח הוא שסייע אותו ואין נזק זה בא מכח מזיק עצמו עכ"ל. וקשה ע"ז מהא דפסק צפ"ד מהל' נזקי ממון הל"ז ז"ל, ליבה ולצחו הרוח חייב שהרי הוא גרם, וכל הגורם להזיק משלם נזק שלם מן היפה שצנכסיו כשאר כל המזיקין עכ"ל, הרי להדיא דאע"ג דהרוח סייע אותו מ"מ חייב, ויעויין צמ"מ שם שהקשה זאת והניח צ"ע. ועוד יותר קשה דהרי צלמת צהך דינא לא מציינו כלל שיהא גרמא,¹¹ אלא דמדמה לה לליצה ולצתה הרוח דהוי גרמא ופטור, וגבי ליצה ולצתה הרוח כתב הרמב"ם דחייב ואין כתב הכא דפטור, וכבר הקשה כ"ז המ"מ שם.

והנה המוס' בסנהדרין דף ע"ז הקשו למ"ד אשו משום חציו למה צנפלה סכין מידו ושחטה שחיתתו פסולה כיון דהוי חציו וכוונה לא צע"י,¹² וליכא למימר דאשו משום חציו אין זה רק גזה"כ צנוקין, דהרי מצואר להדיא צנוקין דף קכ"ב שם גבי היה עבד כפוח לו דגם צנפשות חייב אשו משום חציו, הרי דהא דאשו משום חציו הוא לכל מילי, וא"כ הרי קשה דמ"ש צנפלה סכין מידו דשחיתתו פסולה יעו"ש. ונראה לומר, דצלמת אף דאמרין דאשו משום חציו, אבל זה הרי לא חדש לן רק דהוי כאילו הוא צעזעמו עשה את המעשה, וכמו שירה חז, אבל זה הרי לא מציינו כלל צמחו שיהיה חשוב נעשה המעשה מכחו, אלא דחשוב שהוא עשה המעשה צידים, אבל לא שיהא נעשה מכחו. ולכן גבי חובבי ממון ונפשות דצעינן רק שיעשה הוא את המעשה, אבל כמו לא צעינן כלל, ולהכי שפיר אמרינן דכיון דאשו משום חציו נמצא דהוא עשה את המעשה ומתחייב בזה, משא"כ בשחיטה, דצעינן כח גצרא דוקא, א"כ מה לן צהך דהוי חציו, והוי כאילו עשה את המעשה, אבל עכ"פ הרי לא נעשתה מכחו, וגבי שחיטה הרי כמו צעינן, ולהכי שפיר כי נפלה סכין ושחטה שחיתתו פסולה, דאף דהוי חציו והוי כאילו עשה הוא את המעשה, אבל מ"מ הרי אין כאן כח גצרא ופסולה.¹³ (א) והנה צמוס' שם הקשו עוד

ביאורים

10. היינו דבחלוקה אין סיבת קנין מחודשת, אלא שמכח הבעלות שהיתה לו קודם מעורבת בהכל הוא זוכה עתה בחצי מסוים, וכיון שנטל בע"ח חלקו של אחד והתברר שזכות הירושה מעיקרא היא רק בשדה אחת, ממילא בטלה ג"כ הזכיה שנעשתה בחלוקה.
11. דהרי הוא מניח את המון במעשה ידיה יחד עם הרוח במקום כזה שמשם הרוח מעיפה אותו לחצר חברו, וי"ל דההנחה של המון במקום זה חשיב כמעשה גמור, אע"פ שעושה יחד עם הרוח, ומה שאח"כ המון עף לחצר חברו ע"י הרוח לבדה זה הוי כמו אבנו וסכיננו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה דחייב משום אש. אלא זה יליף הרמב"ם מהסוגיא דב"ק דליבה וליכתה הרוח חשיב גרמא כיון שלא נעשה המעשה אלא בצירוף הרוח.
12. דכשנטל הסכין בידו הוי כנותנו במקום שסופו ליפול ברוח מצויה.

13. היינו, דבכל מעשה שנעשה על ידי אדם ישנם שני נידונים, א' ביחס לאדם, האם הוא עשה את המעשה, ב' ביחס למעשה, כלומר האם הוא מעשה שנעשה בידי אדם או לא. ולגבי הנידון הראשון, לקבוע שפלוגי עשה מעשה זה, אין צריך שיעשה האדם את המעשה בידיים בעצמו ממש, אלא גם כשעושה את המעשה באופן שכוח אחר השתתף בעשיה, כגון שהניח סכין ביד אדם ונפלה הסכין מידו, חשיב עשיה של המעשה שנעשה בסוף, דסו"ס מכח העשיה

עצי החיים

בעינן כח גברא, והאריך בראיות ע"ש, וכ' דזהו כל מה שבאו התוס' להוכיח דאש חשוב כח גברא. מהא דרובח חייב. ולכו הקשו שיוכשר ג"כ לשחיטה. (עמוד 373) {726077}

(ב) המתבאר מדברי רבינו, דבניקין ורובח לא בעינן כח גברא ובשחיטה כן, ואשו משום חציו הוי מעשה הגברא אבל לא כח גברא. ובגליונות חזו"א כתב דברובח נמי חידושי רבנו חיים הלוי - רמב"ם / סולובייצ'יק, חיים בן יוסף דוב הלוי

קושיה המ"מ מהא דליצה ולצתה הרוח שהוא חייב משום דחשוב גורם, ולפי"ז הרי ניחא, דלפי"מ שצ"ארנו דעת הרמב"ם דלסוף"מ שהניחן צראש גגו הוי חיונן משום ממנו, א"כ הא נמצא דחיובו הוא על מה שעשה הדבר המזיק, וכמו שאר כל המזיקין כגון שור ובור דחייב משום עשיית המזיק.¹⁶ משא"כ היכא דהוי חליו, א"כ הא הוי חיובו על ע"מ הנזק שעשה הוא, דהא הוי אדם המזיק גם בשעת הנזק, וא"כ הרי ניחא דצרי הרמב"ם, דהרי הרמב"ם כתב דלחייב חייב צליצה ולצתה הרוח משום שהוא גרם, הרי דס"ל להרמב"ם דחיובו הוא משום גרמא, ונראה דזה לא שייך רק היכא דחיובו הוא על עשיית הנזק, דלמרינן דכיון דהוא גרם הנזק ע"כ חייב, משא"כ צעשיית המזיק, וזה לא מצינו דין גרמא, שיחייב אס עשה את המזיק ע"י גרמא. ולפי"ז הרי שפיר חלוק דין ליצה ולצתה הרוח, דהויא חליו וחשיב אדם המזיק צעשיית הנזק,¹⁷ ע"כ שפיר מתחייב עליה משום גרמא, משא"כ צרקתא, דהויא דומיא דלצנו סכיני ומשאו דחיובו משום ממנו ולא משום חליו,¹⁸ וא"כ הוי כל עיקר חיובו רק על עשיית המזיק, ולא על עשיית הנזק צעמנו, וזה לא מצינו דין גרמא, וע"כ זהו שפסק הרמב"ם דצייטתו הרוח דלא הוי רק גרמא פטור, וכש"נ.⁽¹⁾

הלכות עבדים

פ"ז הל"ה הכותב לשפחתו מעוברת הרי את צת חורין וולדך עבד דצרי קיימין, הרי את שפחה וולדך בן חורין לא אמר ולא כלום שזה כמי שמשחרר חליה עכ"ל. וזההגות ז"ל, א"א קשיא

רישא אסיפא סיפא קאמר דעובר ירך אמו הוא א"כ רישא אמאי דצרי קיימין, אלא רישא דצרי קיימין דעובר לאו ירך אמו הוא, וסיפא לא אמר כלום או משום דאינו צל לעולם או משום דאין העבד מקבל גט לחצרו מיד רצו שלו עכ"ל. והנה צ"אור ההשגה יש לפרשו בשני פירושים, או דהשגתו היא כיון דעובר ירך אמו א"כ גם צרישא דהרי את צ"ח וולדך עבד ג"כ יחשב משחרר חלי ולא יחול שיחרורו כלל, או דההשגה היא דכיון דעובר ירך אמו א"כ צרי את צ"ח וולדך עבד צריך להיות גם הולד משחרר ממילא, וכדאיחא צחמורה דף כ"ה דאס עובר ירך אמו שיירו אינו משוייר, וזהו שהשיג על הרמב"ם שפסק דצרי קיימין והולד עבד והא מאחר שסובר דעובר ירך אמו הרי צריך להיות גם הולד משחרר, ועיין צלח"מ סס.

דף ה'ה הא דחשוב משחרר חלי הרי לא הוזכר צגמ' רק לגבי העובר ולא לגבי האס, וא"כ הרי י"ל דחלוק צזה דין האס מדין העובר, דעובר צמעו אמו כיון דלחכי לא נגמר חיותו וחיותו חליו צתר אמו ולא הוי איש צפ"ע, משו"ה הוי דהוי משחרר חלי, או משום דחשוב חלי איש, או משום דלא הוי כריתות, וגם דגם צדין חלות דין עבדות צבו הוא ג"כ אגב אמו ולהכי הוי דחשוב חלי עבד,¹ משא"כ האס, אע"ג דעובר ירך אמו הוא, אצל מ"מ האס אינה צריכה להעובר כלל, ויש עליה דין עבדות גם צלא העובר, על כן הוי צכלל משחרר כולה, גם אס נימא דעובר ירך אמו הוא.² ונראה דגם יסוד הך דינא דעובר ירך אמו צצכ"מ, אינו רק לענין העובר, דאינו חשוב צלא אמו, ורק ירך אמו הוי דהוי, משא"כ לענין האס, לא שייך כלל לגבי דינה זה דעובר ירך אמו הוא,³ וא"כ ודאי דשיחרור האס חשיב משחרר כולה. ונראה

הסעט שא"א לשוודר עובר או חצי עבד

יסוד דין עובר ירך אמו

ביאורים

- ע"י עצם המציאות שהרוח הולכתו למרחוק, אין זה נחשב לחץ ממש כשמצטרף לזה כח אחר.
- 1. היינו דיש ג' טעמים לפסול את השחרור: א, דהמשחרר הוא בגדר חצי איש ואינו איש שלם, וחלות שחרור ניתן לעשות רק כשהוא עושה איש שלם למשחרר, כמו שאי אפשר לקדש חצי אשה, דחלות דין נאמר רק ביחס לאדם שלם. ב, דהעבדות לא נתנתקה לגמרי ממנו דהוא חלק מאמו ואמו אינה משוחררת, ומעשה שחרור בעינן שינתק את העבדות לגמרי. ג, דעיקר חלות העבדות שבו אינה דין בו, שהוא גברא עבד, אלא דין באמו הכוללת אותו, שהוא חלק מאמו הנחשבת לשפחה, וא"כ השחרור אינו חל על "עבד" שלם אלא על חצי עבד. (ואין החסרון רק ב"איש" המשחרר, אלא בעצם דין העבדות שפוקע, שאי"ז עבדות גמורה הפוקעת, דביחס לעובר הוא רק חלק מעבד).
- 2. דאינה בגדר חצי איש כמוכבן, ואף לענין העבדות שבה היא מוגדרת כשפחה גמורה, ולא איכפת לן שדין העבדות שבה כולל גם את העובר, דסו"ס היא עצמה יש בה דין עבדות עצמי גמור, ורק העובר נחשב שאינו עבד מצד עצמותו אלא כחלק מדין העבדות שחל באמו.
- 3. היינו, דעובר ירך אמו לאו היינו כפשוטו ששיניהם דבר אחד, אלא הוא דין בעובר, שהעובר הוא לא מציאות של אדם לעצמו אלא ירך אמו, אבל אין זה נוגע כלל לדין האס.

עצי החיים

(1) בחידושי רבי שמואל ב"ק סי' י" סק"ו תמה, דהא אם נימא דאשו משום חיציו הוי חיציו ממש יקשה אמאי בכה"ג דליבה וליבתה הרוח חשיב גרמא ופטור למ"ד בגמרא דגרמא פטור, הא הוי כשור ואדם שדחפו לבור דהוי מעשה גמור בשיתוף כח הרוח דוודאי חייב, וע"כ צ"ל דגם למ"ד משום חיציו מ"מ כל מה שזה נחשב לחציו ומחייב אותו לשלם הוא רק אחרי שזה מוגדר כמבעיר את הבעירה. שנתחדש בתורה חיוב על הבערה. ואחרי שעושה בעירה חודפס מאתר אוצר החכמה

בתוך של חברו שחייב על טמון מ"מ פטור על טמון שאין דרכו להטמין, וקשה הא אדם המזיק חייב גם על טמון שאין דרכו להטמין, וע"כ החילוק כנ"ל, דבאדם המזיק הוא חייב על מעשיו, וזה המחייב, אלא שאם הוא אנוס יש פטור, ודברים שאין דרכו להטמין לא חשיב אנוס, אבל בחיציו כל המחייב הוא הפשיעה, וכיון שאין דרכו להטמין לא חשיב פשיעה ופטור. ותמה מזה עמש"כ רבינו כאן דאשו משום חיציו חשיב מעשה ידיה ממש. חידושי רבנו חיים הלוי - רמב"ם / סולובייצ'יק, חיים בן יוסף דוב הלוי (עמוד 375) {726077}

בהחיל כחול ונגמר בשבת, בזה אזלי בחר מעיקרא דהיינו מחילת ההכערה והוס מלאכה חול.

ה) **והנה** שאלתי מפי מו"ר זיע"א דאמאי לא הקאו הכוס למ"ד אשו משום חליו איך תפסור אה הגדי והגדיש שנעשה החיוב ממון קודם או אח"כ כקושי הרשב"א, ולמה הקאו רק למ"ד דאשו משום ממונו, וכמדומה לי שכך היתה השוכחו דחליו זה בספיקו דמו"ר זיע"א דא"ג דאשו משום חליו הוא דין חיוב על מה שעשה מחילה מעשה כוז שיכולה לילך ברוח מצוי ולא דהו כעושה וחוזר ועושה אז הו החיוב על מחילת ההכערה, ואם נאמר כן דאשו משום חליו הוא דין חיוב על מה דעשה מחילה מעשה כוז שיכולה לילך ברוח מצוי לא קשה קושי הרשב"א דהא אינן באין כאחת וגם לא שייך כאן הדיו דעקירה לורך הנחה פיי"ש, ולפי"ז ניחא דהכא לא חליו בדיו דעקירה לורך הנחה משום דלא שייך הכא כלל הדיו דעקירה לורך הנחה דכיון דאשו משום חליו הוא דין חיוב על מה דעשה מחילה מעשה כוז שיכולה לילך ברוח מצוי א"כ החיוב מיהו וממון שניהם באין על מחילת ההכערה והו כבאין כא' המיתה והממונו, וע"כ לא הוקשה להחוס' רק לר"ל דכיון דאשו משום ממונו דהא נחייב אח"כ, וע"ז תירץ דמי"מ שייך קלבד"ם דע"י מעשה אחד בא הכל, אבל הרשב"א סובר בדיו דאשו משום חליו הו כמו בידים ממש כמו עושה ומזד ועושה וא"כ ל"ש לחייב על מחילת המעשה, וע"כ הקשה הרשב"א דהא אינן באין המיתה והממונו כא' וחליו בדיני עקירה לורך הנחה היא ובהתרי לישני בכסובות דף ל"א. וגם מה שהחוס' סברי דאשו משום חליו הוא רק חיוב דאדם המזיק ולא כעושה וחוזר ועושה אמר מו"ר זיע"א דחליו בהס"ד והמסקנא שם, דלהס"ד דגם בכלו לו חליו נמי חייב משום חליו א"כ בע"כ דהו זה רק חיוב דאדם המזיק אליב"י דר"י, דאם נאמר דהו כחך ממש לא שייך שיהי חיוב לאחר שכלו חליו משום חליו וע"כ הקאו רק אליב"י דר"ל דהחוס' דהקאו אף לפי הס"ד דגמ', ולפי המסקנא דכלו לו חליו הו רק משום ממונו ורק דבלא כלו לו חליו הו חליו, הו הביאור דהו כחך ממש ועושה וחוזר ועושה, וע"כ הוקשה לרשב"א שפיר אפי' אליב"י דר"י, כמדומני שכן היתה כונת מו"ר זיע"א ואם שניתה הש"י יכפר בעדי.

ו) **והנה** החוס' שם בדף כ"ב: ד"ה ותי' גדי הקאו דבמדליק את הגדיש ותי' העבד כפוס לו וגדי סמוך לו פטור על הגדי והגדיש משום דקלבד"ם, והקאו דלר"ל דמוקי כשהלית בגופו של עבד איך שייך שיפטור מה שהלית בגופו של עבד את מה שמזיק אח"כ ברוח מצוי, דזה שמתחייב על מה שמדליק אח"כ ברוח מצוי הא הוא חיוב ממונו ואיך תפטור משום קלבד"ם מה שעשה מעשה בגופו למה שנתחייב אח"כ ע"י ממונו, ותי' דמי"מ ע"י מעשה אחד בא הכל ולריך ביאור פ"ז, וגראש דחיוב אשו אינו דומה לחיוב שור, דגבי שור ודאי אה יתחייב מיהו בשעה שקנה השור ל"ש לפוטרו משום קלבד"ם משום דאין קניית השור תנאי בחיוב השלומין של ההיזק אלא רק שנעשה בפלים עליו בשעת קניט ולכך ל"ש לומר דע"י הפטור של קלבד"ם יתשב שאין זה שור, דהא סו"ס שורו הוא, משא"כ גבי אש דאף לר"ל דאשו משום ממונו נמי דין החיוב השלומין שמתחייב אח"כ בהיזק דחשיב ממונו הוא ע"י מעשה ההדלקה דמחילה והמעשה ההדלקה דמחילה נותן לו דין שיחייב אח"כ משום ממונו, דההכערה תנאי בפלס החיוב השלומין ואין זה ההכערה רק דין שפ"ז נעשה פליו חיוב שמירה, אלא דזהו שהבעיר הוא נותן לו דין שיחייב בחשלומין משום ממונו ומשום שפיר שייך דין דקלב"ם

באש אה נעשה אח"כ הטמון, יש לומר ג"כ דאזלי בחר מעיקרא וחשיב מזיק בגלוי, ומס דהו בעיח בגמ' לפני ר"ה ור"ה"י הוא מגז"כ דובער דאזלי בחר סביפור. ג) **וביאור** דברי הרא"ש בר"ס כ"לר סי' א', אמרתי מכבר דלענין ר"ה"ר ור"ה"י חליו אה הפירות מוגחים ברשות סיחיד וע"כ אה במליאות אפי' אה יכו' חשוב מזיק בר"ה"ר, אבל הפירות סו"ס מוגחים בר"ה"י הו ר"ה"י מגז"כ דמה לי אה הזיק בר"ה"ר או בר"ה"י סו"ס הפירות מוגחים ברשות הניזוק, וכן גם להיפך, מה בכך דחשיב מזיק בר"ה"י הא הפירות מוגחים בר"ה"ר. וראיתי בס' תשובות ר' משולם איגרא א"ח סי' פ' דחקר גם לפנין פמון וישארי דינים, ותולה זה בדיו דבחר מעיקרא אזלי, ואפשר דכונתו דגם אפי' לא הו מנא חבירא, מ"מ חשיב הוא מזיק בגלוי ע"י דהעיקר מזיק בידים נעשה בגלוי, וע"כ מבואר בזה ב"ה דברי הגמ"י דה"ג בהדלקת הכר, כהי דלא שייך לומר בזה מנא חבירא חביר, מ"מ מכיון דמדמינן מלאכת שבת למזיק לפנין בידים בגזרתי, ה"ג מדמינן לפנין זה דאזלי בחר מעיקרא וחשוב שנעשה המלאכה בחול.

ויערין כסי' יד רמ"ה ב"ב לענין הרחקה דמפרש שם דגם זורה ורוח מסייעתו דחייב בשבת הוא משום דחשיב גם בזקין בידים אפי' לפנין תשלומין וחולק על ש"י החוס' ב"ב דסוכרים דהגמ' איירי רק לפנין הרחקה דבאופן כזה שעושה מעשה בגופו של הניזוק, אז הו בידים גם כשרות מסייעתו וכמו דזורה ורוח מסייעתו דעושה מעשה בגופו של שבת חשיב בידים גם לפנין נזקין, וכחך שם דמדמינן שבת לנזקין בכמה דינים, כמו בהפרשת הר סיני וכדומה, וע"כ לפנין בחר מעיקרא אזלי ג"כ מכיון דבעיקר הבידים אזלי בחר מעיקרא וחשיב שכבר נעשה מזיק בידים במחילת הזריקה, לפנין זה דדיינינן בהמזיק כמו במחילת הזריקה לפנין דינים כמו טמון ור"ה"ר ור"ה"י ופוד דינים, וע"כ חשיב זה נעשה המלאכה בחול וליכא כאן לא העשה כל מלאכה בשבת, דכמו דאזלי בחר מעיקרא לפנין נזקין וחשיב מזיק במחילה על הזריקה ה"ג ג"כ לפנין שבת אזלי בחר מעיקרא שיהי' מלאכה חול, דהא נעשה עיקר ההכערה בגופו של חול, ואף שהולכת ומתעכרת בשבת מ"מ כיון דאזלי בחר מעיקרא חשוב שנעשה המלאכה בחול, כנלפע"ד ביאורו וכן כתוב בס' אחיפור אלא שהרחבתי קלת ביאורו.

והוכיח הגמ"י סברתו דאף באופן דאינו עושה מעשה בגוף הכלי ובאופן דליכא למימר מנא חבירא סבר, ג"כ אמרתי דבחר מעיקרא אזלי לפנין דינים בהמזיק ממה דלא חשיב אונס, ומזה מוכח דלכה"פ דאזלי לפנין זה בחר מעיקרא מדלא ניתן לו דין אונס, ויע"ש בס' אחיפור שכתב דלענין קלבד"ם ודאי ל"ש לומר דנעשה החיוב במחילה דהא בעי' גם הסוף, אלא דחליו בדיו עקירה לורך הנחה.

ד) **ונראה** דמדברי הגמ"י אין סתירה לדברי מו"ר זיע"א דכתב בה"ל שכירות דדיו אשו משום חליו אינו רק דין חיוב של חליו והוא מזיק מחודש בפרשה דהמבעיר את הכערה, אלא דהו רק גילוי חלוא דהו זה כלל הפרשה דמכה בהמה ישלמה, והוכיח מו"ר זיע"א מדמינן דגם לפנין מיתה אמרתי דין דאשו משום חליו, ואם"ד דהוא חיוב דאדם המזיק ולא דהו כעושה וחוזר ועושה כמו בחך, א"כ איך למדה סגמ' מפרשה זו דמבעיר את הכערה דגם לפנין מיתה אמרתי דאשו משום חליו, יע"ש. ונראה דאין כאן סתירה לדברי מו"ר מדברי הגמ"י דסובר דגם גבי חך חמש אזלי בחר מעיקרא, וכע"כ דהביאור הוא כך דבאמת הו מזיק ממש בידים ועושה וחוזר ועושה, ורק לפנין הדינים כגון